

УДК 340: 504

Уляна Костюк

Національний університет “Львівська політехніка”,
аспірантка кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти,
суддя Кам’янка-Бузького районного суду Львівської області
uliana.i.kostiuk@lpnu.ua

СУЧАСНИЙ СТАН АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВИХ ОРГАНІВ ЯК СУБ’ЄКТІВ ЗАХИСТУ ПРАВА ГРОМАДЯН НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ’Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2022.35.289>

© Костюк У., 2022

Розглянено проблему адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля в Україні. Особливу увагу звернено на дефініювання двох базових категорій – “адміністративно-правове забезпечення” та “безпечне для життя та здоров’я довкілля”.

З’ясовано, що адміністративно-правове забезпечення діяльності судових органів як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля значною мірою визначається потенційною здатністю судових органів упорядковувати суспільні відносини, гарантувати корисний для держави і суспільства уклад, розвиток суспільних відносин щодо збереження безпечного для життя та здоров’я довкілля, відновлення порушених прав особи у цій сфері. Проаналізовано низку чинних нормативно-правових актів, що визначають правочинності судових органів як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля.

З’ясовано, що особливе значення щодо захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля в Україні відіграє зміст правових актів судових органів, серед яких ЄСПЛ та національні судові інституції. Визначено типові проблеми забезпечення доступу громадян до правосуддя з питань захисту довкілля, висвітлені в практиці ЄСПЛ, ідентифіковано судову практику різних судових інституцій, зокрема Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, що впливає на правову позицію судових органів як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля в Україні.

Наголошено на доцільності удосконалення чинного законодавства про охорону навколишнього середовища з акцентом на вчасну нейтралізацію негативних явищ екологічного спрямування, посилення відповідальності за його порушення, нормативно-правове стимулювання учасників суспільних відносин діяти згідно з вимогами екологічної безпеки загалом, удосконалення механізмів реагування та нейтралізації нових викликів екологічного змісту, зумовлених COVID-19, військовими діями в Україні, тощо.

Ключові слова: правове забезпечення, адміністративно-правове забезпечення, довкілля, безпечне для життя та здоров'я довкілля, судові органи.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство гостро відчуває вплив негативних факторів екологічного спрямування, наслідки військових дій та хвороби COVID-19 на забезпечення права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні. Сучасні інструменти діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні дають змогу ефективно протидіяти порушенням в окресленій сфері та подолати вагому частку ризиків, пов'язаних із довкіллям. Загострення проблем довкілля потребує наукового дослідження сучасного стану адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні та пошуку перспектив його удосконалення.

Мета статті. Метою статті є дослідити сучасний стан адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні.

Аналіз дослідження проблеми. Теоретичною основою дослідження слугували праці вітчизняних та іноземних вчених, серед яких: В. В. Галунько, А. П. Гетьман, Т. В. Грушкевич, В. В. Іванюшенко, О. Є. Костюченко та інші. Їх праці стали основою для дефініювання двох базових категорій “адміністративно-правове забезпечення” та “безпечне для життя та здоров'я довкілля” та дослідження окресленої проблеми загалом.

Виклад основного матеріалу. Дослідження сучасного стану адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні повинно базуватися на результатах дефініювання двох базових категорій – “адміністративно-правове забезпечення” та “безпечне для життя та здоров'я довкілля”.

Змістовне наповнення категорії “адміністративно-правове забезпечення” стає зрозумілим лише в результаті аналізу наукових підходів до її дефініювання.

Дехто цю категорію розглядає як елемент дії права, що зумовлює спеціальний вплив права на діяльність суб'єктів правовідносин [1, с. 133].

Також у науковій літературі використовується тлумачення цієї категорії як процес безперервної діяльності суб'єктів права щодо формування правових умов. Він тісно пов'язаний зі закріпленням, реалізацією, гарантуванням і охороною правових можливостей людини, громадських утворень юридичними засобами [2, с. 15].

Дехто ідентифікує адміністративно-правове забезпечення як реалізацію суб'єктами владних повноважень юридичних, організаційно-технічних й інших заходів, що стосуються врегулювання основних відносин певної сфери життєдіяльності людини чи суспільної спільноти. Як результат, формується адміністративно-правовий механізм забезпечення юридично значимої діяльності як сукупність юридичних форм, методів й інструментів, що гарантують упорядкування державою суспільних відносин певної сфери задля забезпечення її стабільного функціонування [3, с. 6, 7].

Розуміючи комплексність досліджуваної категорії, деякі автори зробили висновок про наявність низки ознак цієї правової категорії. Серед них: цілеспрямованість, організуюча роль впливу, упорядкування завдяки праву; цілеспрямованість; регулятивний тип; втілення в життя через застосування низки правових засобів, методів, що реалізуються завдяки субординаційній підлеглисті; різноплановість сфери правового впливу як щодо окремої особи, так і суспільства загалом; втілення в життя через процес виконання чи використання правових норм; стадійність, що передбачає як стадію правової регламентації правовідносин, так і формування чітко визначених прав та обов'язків особи, їхню реалізацію [4, с. 116–118].

На нашу думку, юридична категорія “адміністративно-правове забезпечення” є деякою правовою константою, змістовним відображенням як нормативної визначеності порядку реалізації та охорони певного права, так і практичної гарантованості його реалізації і захисту.

У змісті цієї категорії чітко визначаються нормативно-правові умови реалізації суб’єктивного права, так і засоби реалізації, охорони цього права, гарантованості його втілення в життя.

Втілення в життя адміністративно-правового забезпечення здійснюється через визначений адміністративно-правовими нормами процес регулювання суспільних відносин, що покладений на органи публічного управління, обов’язок цих інституцій упорядковувати суспільні відносини, підтримувати корисний для держави і суспільства уклад, розвиток суспільних відносин.

Ще однією важливою категорією, яка є визначальною для розуміння змісту адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб’єктивних захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля в Україні є категорія “право на безпечне для життя та здоров’я довкілля”.

Безумовно, це особисте немайнове право, що забезпечує природне існування фізичної особи, визнане та гарантоване державою, чітко окреслене у чинному законодавстві (зокрема у ст. 50 Конституції України та 293 Цивільного кодексу України).

Зокрема, це право чітко визначене Конституцією України. У ст. 50 Основного закону законодавець наголошує на практичній наявності цього права у кожної фізичної особи, можливості бути обізнаною про стан довкілля, збирати та поширювати таку інформацію.

Будучи особистим немайновим правом, право на безпечне для життя та здоров’я довкілля тісно пов’язане з фізичною особою, яка є його носієм. Така особа не може бути позбавлена цього права, зокрема й з власної волі, передавати та дарувати таке право.

У статті 293 Цивільного кодексу України, яка теж стосується безпечного для життя та здоров’я довкілля, законодавець особливу увагу відводить забороні нищення і забруднення цього довкілля будь-якими фізичними та юридичними особами.

Серед важливого згадується про безпечні для людини продукти споживання (харчові продукти та предмети побуту), належні, безпечні і здорові умови праці, проживання, навчання.

Важливо, що він у 293 Цивільного кодексу України акцентує на визначальній ролі суду щодо можливості припинення такої протиправної діяльності.

Визначаючи це право, слід наголосити на різноманітті термінів, які визначають правові можливості людини в екологічній сфері: екологічне право, право на сприятливе навколишнє середовище, безпечне довкілля, тощо.

Систематизував термінологічну апробацію у наукових роботах А. П. Гетьман. Він вважає досліджувану категорію неусталеною, оскільки науковці використовують у своїх працях суміжні терміни, зокрема право на сприятливе навколишнє середовище (М. М. Васильєва, Ю. С. Шемшученко); право на здорове навколишнє середовище; право на чисте, здорове навколишнє середовище (В. В. Петров); право на чисте, здорове і сприятливе для життя людини навколишнє природне середовище (П. А. Замфір); право на здорове, природне оточуюче середовище (О. С. Колбасов) [5, с. 17].

За цього Т. В. Грушкевич, який дослідив специфіку термінологічного окреслення досліджуваної категорії в Європі, теж зробив висновок, що така ситуація розрізненості термінів характерна й для інших держав світу. Конституція Португальської Республіки у ст. 66 визначає “право на здорове навколишнє середовище”; у Королівстві Бельгія Основний закон гарантує “право на здорове навколишнє середовище” (ст. 23); Конституція Королівства Іспанія містить положення про гарантування “права на навколишнє середовище, що сприяє розвитку особистості” (ст. 45) тощо [6, 7].

Термінологічне різноманіття робить межі терміна “безпечне для життя та здоров’я довкілля” розмитими.

Відповідно до ст 293 Цивільного кодексу України, довкілля охоплює не лише природне середовище, але й середовище, в якому людина живе, навчається, працює, тісно пов’язане з конституційним правом на життя, гарантованим ст. 27 Конституції України, економічними та соціальними

правами. Широке розуміння категорії “довкілля” визначено Законами України “Про загальну безпечність нехарчової продукції” № 2736-VI від 02.12.2010 р. та “Про безпечність та якість харчових продуктів” № 771/97-ВР від 23.12.1997 р. Задля забезпечення термінологічної чіткості слід взяти до уваги твердження В. В. Іванюшенка, що суб’єктивне право людини на безпечне для життя та здоров’я довкілля є юридично визначеною, забезпеченою можливістю реалізовувати безпечне користування довкіллям задля задоволення власних потреб та інтересів відповідно до умов екологічної безпеки в державі [8, с. 21].

При цьому змістовно таке право є складним феноменом, що визначається особливостями вимог до безпечного стану довкілля, екологічної безпеки, системою вимог екологічного, санітарно-протиепідемічного законодавства, спеціальними довкілевими стандартами тощо.

Зміст цього права визначається безпечністю стану довкілля для життя і здоров’я людини, відповідності вимогам екологічної безпеки, потенційною гарантованістю законної вимоги щодо інших осіб з приводу дотримання екологічних правил і вимог, реалізації цього права завдяки можливості застосування заходів примусу органами публічного управління, судового захисту, тощо [8, с. 22].

Цей зміст регламентований нормативами гранично допустимих концентрацій викидів (скидів) забруднюючих речовин, шкідливих фізичних впливів, екологічними обмеженнями, лімітами для природокористувачів, вимогами щодо рівня радіаційної безпеки, граничних обсягів вилучення природних ресурсів з природного середовища, концентрації забруднених речовин у навколишньому природному середовищі, розміщення відходів, рівнями акустичного, електромагнітного, радіаційного та іншого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище, умісту шкідливих речовин у продуктах харчування [5, с. 17].

Адміністративно-правове забезпечення діяльності судових органів як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля значною мірою визначається потенційною здатністю судових органів упорядковувати суспільні відносини, гарантувати корисний для держави і суспільства уклад, розвиток суспільних відносин щодо збереження безпечного для життя та здоров’я довкілля, відновлення порушених прав особи у цій сфері.

Адміністративно-правова визначеність правочинностей судових органів як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля визначена низкою чинних нормативно-правових актів.

Серед визначальних: Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 р., Водний кодекс України № 213/95-ВР від 06.06.1995 р., Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001 р., Лісовий кодекс України № 3852-XII від 21.01.1994 р., Закони України “Про охорону навколишнього природного середовища” № 1264-XII від 25.06.1991 р., “Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року” № 2697-VIII від 28.02.2019 р., “Про відходи” № 187/98-ВР від 05.03.1998 р., “Про охорону атмосферного повітря” № 2707-XII від 16.10.1992 р. тощо.

Важливе значення для адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я має Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 р. Адміністративна відповідальність є самостійним різновидом юридичної відповідальності та передбачає відповідальність за порушення земельного, водного, лісового законодавства, законодавства про надра, охорону атмосферного повітря і тваринного світу, екологічну безпеку та є вагомим засобом адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів, які розглядають справи у цій сфері, як суб’єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров’я довкілля в Україні. У гл. 7 Кодексу 29 України про адміністративні правопорушення міститься понад 60 складів екологічних правопорушень, а також визначена адміністративна відповідальність за вчинення адміністративних деліктів.

Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” № 1264-XII від 25.06.1991 р. гарантує кожному громадянину право подавати до суду позови до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян з метою відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров’ю

та майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище, а також оскаржувати в судах діяльність органів публічного управління, їхніх посадових осіб, що порушує гарантовані законом екологічні права громадян. Водночас в ст. 67 цього закону наголошено на широких повноваженнях судових органів щодо вирішення спорів, пов'язаних із охороною навколишнього природного середовища [9].

Питання забезпечення конституційних прав громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля стосуються й проекти нормативно-правових актів, що подані у Верховну Раду України [10].

Найбільше роль суду щодо захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні зумовлена змістом правових актів судових органів, серед яких ЄСПЛ та національні судові інституції.

Рішення ЄСПЛ формують судову практику, відповідно до якої визнається, що забруднення навколишнього середовища є причиною порушення основних прав громадян, таких як право на життя, на повагу до приватного та сімейного життя. Найбільш типовими проблемами забезпечення доступу громадян до правосуддя з питань захисту довкілля є: недотримання термінів розгляду справ; значні судові витрати (мито у майнових позовах, оплата експертизи та експертних послуг, оплата правової допомоги); відсутність можливості отримати кваліфіковану правову та експертну допомогу; недостатня обізнаність суддів про законодавство в галузі охорони довкілля (особливо міжнародних угод) і про права громадян та неурядових організацій у цій сфері; “вузька” процесуальна правоздатність громадськості (особливо в контексті можливостей оскарження громадськостю в судовому порядку порушень природоохоронного законодавства та звернень з позовами на захист інтересів необмеженого кола осіб) [11].

З огляду на зазначене вище, дуже важливим для забезпечення верховенства права в сфері захисту екологічних прав є створення передумов для усунення бар'єрів у доступі до правосуддя у сфері захисту довкілля та екологічних прав людини.

У практиці ЄСПЛ питання захисту екологічних прав та довкілля відображено, зокрема, у справах, за якими було встановлено порушення права на життя (ст. 2 Конвенції), права на повагу до приватного і сімейного життя (ст. 8 Конвенції), права на мирне володіння майном (ст. 1 Протоколу 1), права на справедливий судовий розгляд (ст. 6 Конвенції), права на справедливий засіб правового захисту (ст. 13 Конвенції) і права на свободу вираження поглядів (ст. 10 Конвенції) [11].

Правова позиція судових органів України щодо захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні відображена у Постанові Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля” № 17 від 10.12.2004 р. Особлива увага у змісті цього документу присвячена удосконаленню діяльності судових органів в окресленій сфері. Зокрема, ВСУ наголошує, що оскільки більшість статей, якими передбачено відповідальність за злочини й адміністративні правопорушення проти довкілля, є бланкетними, судам слід ретельно з'ясовувати, яким саме законодавством регулюються правовідносини, пов'язані з використанням та охороною відповідного природного ресурсу (землі, надр, вод, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу тощо) [12].

На правову позицію судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні впливає судова практика різних судових інституцій, зокрема Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. Прикладами його правових констант є зміст окремих постанов у справах, що стосуються захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні. Серед таких ті, що стосуються спорів, які виникають у правовідносинах у галузі охорони атмосферного повітря [13], у відносинах із збереження, використання вод для потреб населення і галузей економіки, відтворення водних ресурсів, охорони вод від забруднення, засмічення та вичерпання, запобігання шкідливим діям вод та ліквідації їх наслідків, поліпшення стану водних об'єктів, а також охорони прав підприємств, установ, організацій і громадян на водокористування [14], у відносинах із володіння, користування та розпорядження лісами, забезпечення охорони, відтворення та раціонального використання лісових ресурсів; у сфері охорони,

використання та відтворення рослинного світу [15], у відносинах, пов'язаних із утворенням, збиранням і заготівлею, сортуванням, перевезенням, зберіганням, обробленням (переробленням), утилізацією, видаленням, знешкодженням та захороненням відходів [16], у відносинах у галузі мисливського господарства та полювання; у сфері охорони, використання та відтворення тваринного світу [17], у відносинах, пов'язаних із оцінкою впливу на довкілля [19].

Висновки. Уся система сучасного адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні на сьогодні скерована на забезпечення нормативної визначеності порядку здійснення та охорони юридично визначеної можливості реалізовувати громадянами безпечно користування довкіллям задля задоволення потреб та інтересів відповідно до умов екологічної безпеки в державі.

Практичними заходами щодо вирішення наявних проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні повинно стати: удосконалення чинного законодавства про охорону навколишнього середовища з акцентом на вчасну нейтралізацію негативних екологічних явищ, посилення відповідальності за його порушення; нормативно-правове стимулювання учасників суспільних відносин діяти відповідно до вимог екологічної безпеки загалом, удосконалення механізмів реагування та нейтралізації нових викликів екологічного спрямування, зумовлених COVID-19, військовими діями в Україні тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Общая теория права и государства / Афанасьев В. С., Герасимов А. П., Гойман В. В. и др. ; под ред. В. В. Лазарева. Москва : Юристъ, 1996. 472 с.
2. Костюченко О. Є. Визначення поняття “правове забезпечення”. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України*. 2015. № 1 (68). С. 11–16.
3. Хитра І. Я. Адміністративно-правове забезпечення діяльності банків в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.07. Київ, 2011. 17 с.
4. Галунько В. В. Теорія держави та права : конспект лекцій / В. В. Галунько, Г. О. Пономаренко, В. К. Шкарупа ; за заг. ред. В. К. Шкарупи. Херсон : ВАТ “ХМД”, 2008. 280 с.
5. Гетьман А. П. Право на безпечне довкілля в системі прав людини. *Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина* : зб. тез наук. доп. і повідомл. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 6 грудня 2013 р.). Харків : Право, 2013. 616 с.
6. Конституции государств Европы / под. общ. ред. Л. А. Окунькова. Москва : Норма, 2001. 824 с.
7. Грушкевич Т. В. Теоретико-правова характеристика права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. *Право і суспільство*. 2015. № 4(4). С. 136–143.
8. Іванюшенко В. В. Право людини і громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля: поняття та зміст. *Правничий вісник Університету “КРОК”*. 2010. Вип. 6(1). С. 17–23.
9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України № 1264-ХІІ від 25.06.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. С. 546.
10. Про забезпечення конституційних прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля : Проект Закону України № 6004-2 від 21.09.2021 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GI06027A?an=3>.
11. Питання охорони довкілля в практиці ЄСПЛ та їх вплив на судову практику в Україні. *Судебно-юридическая газета*. 2020. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/959173/>.
12. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 17 від 10.12.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04#Text>.
13. Постанова КАС у складі Верховного Суду від 09.04.2019 р. у справі № 820/2357/17 (провадження № К/9901/30569/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81019767>.
14. Постанова КАС у складі Верховного Суду від 29.01.2019 р. у справі № 804/4430/17 (провадження № К/9901/2062/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79503966>.
15. Постанова КАС у складі Верховного Суду від 26.06.2018 р. у справі № 806/448/15 (провадження № К/9901/3076/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74992368>.

16. Постанова КАС у складі Верховного Суду від 26.02.2019 р. у справі № 164/1916/17 (провадження № К/9901/2305/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80109768>.
17. Постанова КАС у складі Верховного Суду від 28.02.2018 р. у справі № 405/2109/16-а (2-а/405/27/16) (провадження № К/9901/13945/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72506031>.
18. Постанова КАС у складі Верховного Суду від 19.02.2019 р. у справі № 826/2278/17 (провадження № К/9901/2293/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79997751>.

REFERENCES

1. Afanas'ev, V. S., Gerasimov, A. P., Goyman, V. B. (1996). *Obshchaya teoriya prava i gosudarstva* [General theory of law and the state] / pod red. V. V. Lazareva. Moskva : Yurist. 472 p.
2. Kostiuhenko, O. Ie. (2015). Vyznachennia poniattia "pravove zabezpechennia" [Definition of "legal support"]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*. No. 1 (68). P. 11–16.
3. Khytra, I. Ia. (2011). *Administratyvno-pravove zabezpechennia diialnosti bankiv v Ukraini* [Administrative and legal support of banks in Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk.: 12.00.07. Kyiv. 17 p.
4. Halunko, V. V., Ponomarenko, H. O., Shkarupa, V. K. (2008). *Teoriia derzhavy ta prava: konspekt lektsii* [Theory of State and Law: Lecture Notes]. Kherson: VAT "KhMD". 280 p.
5. Hetman A. P. (2013). Pravo na bezpechne dovkillia v systemi prav liudyny [The right to a safe environment in the human rights system]. *Pravovi zasady harantuvannia ta zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna: zb. tez nauk. dopovidei i povidoml. II Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (m. Poltava, 6 hrudnia 2013 r.). Kharkiv : Pravo. 616 p.
6. *Konstitutsii gosudarstv Evropy*. (2001). [Constitutions of European states] / pod. obshch. red. L. A. Okun'kova. Moskva: Norma. 824 p.
7. Hrushkevych, T. V. (2015). Teoretyko-pravova kharakterystyka prava na bezpechne dlia zhyttia i zdorovia dovkillia [Theoretical and legal characteristics of the right to a safe environment for life and health]. *Pravo i suspilstvo*. No. 4(4). P. 136–143.
8. Ivaniushenko, V. V. (2010). Pravo liudyny i hromadianyna na bezpechne dlia zhyttia i zdorovia dovkillia: poniattia ta zmist [The right of man and citizen to a safe environment for life and health: concept and content]. *Pravnychi visnyk Universytetu "KROK"*. Vyp. 6(1). P. 17–23.
9. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha [On environmental protection] : Zakon Ukrainy No. 1264-XII vid 25.06.1991 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1991. No. 41. S. 546.
10. *Pro zabezpechennia konstytutsiinykh prav hromadian na bezpechne dlia zhyttia i zdorovia dovkillia* : Proekt Zakonu Ukrainy [On Ensuring the Constitutional Rights of Citizens to a Safe Environment for Life and Health] No. 6004-2 vid 21.09.2021 r. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GI06027A?an=3>.
11. *Pytannia okhorony dovkillia v praktytsi YeSPL ta yikh vplyv na sudovu praktyku v Ukraini* [Environmental issues in the practice of the ECHR and their impact on judicial practice in Ukraine]. *Sudebno-yurydycheskaia hazeta*. 2020. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/959173/>.
12. *Pro sudovu praktyku u spravakh pro zlochyny ta inshi pravoporushennia proty dovkillia* [On case law in cases of crimes and other offenses against the environment] : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy No. 17 vid 10.12.2004 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04#Text>.
13. *Postanova KAS u skladі Verkhovnoho Sudu vid 09.04.2019 r. u spravi No. 820/2357/17 (provadzhenia No. K/9901/30569/18)* [Resolution of the CAS in the Supreme Court of April 9, 2019 in case No. 820/2357/17 13. Resolution of the CAS in the Supreme Court of April 9, 2019 in case No. 820/2357/17 (proceedings No. K/9901/30569/18)]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81019767>.
14. *Postanova KAS u skladі Verkhovnoho Sudu vid 29.01.2019 r. u spravi No. 804/4430/17 (provadzhenia No. K/9901/2062/18)* [Resolution of the CAS in the Supreme Court of January 29, 2019 in case No. 804/4430/17 (proceedings No. K/9901/2062/18)]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79503966>.
15. *Postanova KAS u skladі Verkhovnoho Sudu vid 26.06.2018 r. u spravi No. 806/448/15* (provadzhenia No. K/9901/3076/18) [Resolution of the CAS in the Supreme Court of June 26, 2018 in case No. 806/448/15 (proceedings No. K/9901/3076/18)]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74992368>.
16. *Postanova KAS u skladі Verkhovnoho Sudu vid 26.02.2019 r. u spravi No. 164/1916/17 (provadzhenia No. K/9901/2305/18)* [Resolution of the CAS in the Supreme Court of 26 February 2019 in case No. 164/1916/17 (proceedings No. K/9901/2305/18)]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80109768>.
17. *Postanova KAS u skladі Verkhovnoho Sudu vid 28.02.2018 r. u spravi No. 405/2109/16-a (2-a/405/27/16) (provadzhenia No. K/9901/13945/18)* [Resolution of the CAS in the Supreme Court of 28 February 2018 in case No. 405/2109/16-a (2-a/405/27/16)]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72506031>.

18. *Postanova KAS u skladi Verkhovnoho Sudu vid 19.02.2019 r. u spravi No. 826/2278/17 (provadzhennia No. K/9901/2293/18)* [Resolution of the CAS in the Supreme Court of 19 February 2019 in case No. 826/2278/17 (proceedings No. K/9901/2293/18)]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79997751>.

Дата надходження: 04.07.2022 р.

Ulyana Kostyuk
Lviv Polytechnic National University,
graduate student of the Civil Law
and Procedure Department
Educational and Scientific Institute of Law,
psychology and innovative education
uliana.i.kostiuk@lpnu.ua

**THE CURRENT STATE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT
OF THE JUDICIARY AS SUBJECTS OF PROTECTION OF THE RIGHT OF CITIZENS
TO A SAFE ENVIRONMENT FOR LIFE AND HEALTH IN UKRAINE**

The article is devoted to the problem of administrative and legal support of judicial bodies as subjects of protection of the right of citizens to a safe environment for life and health in Ukraine. Particular attention is paid to defining the two basic categories of “administrative and legal support” and “safe for life and health of the environment”.

It was found that the administrative and legal support of the judiciary as subjects of protection of the right of citizens to a safe environment for life and health is largely determined by the potential ability of the judiciary to regulate public relations, guarantee useful for the state and society, to preserve a safe environment for life and health, to restore the violated rights of the individual in this area.

A number of current regulations defining the powers of the judiciary as subjects of protection of the right of citizens to a safe environment for life and health have been analyzed.

It was found that the content of legal acts of judicial bodies, including the European Court of Human Rights and national judicial institutions, plays a special role in protecting the right of citizens to a safe environment for life and health in Ukraine. The typical problems of ensuring citizens’ access to justice in environmental protection, identified in the case law of the European Court of Human Rights, identified the case law of various judicial institutions, including the Administrative Court of Cassation in the Supreme Court, which affects the legal position of judicial bodies. for life and health of the environment in Ukraine.

Emphasis is placed on the expediency of improving the current legislation on environmental protection with an emphasis on the timely neutralization of negative environmental phenomena, strengthening the responsibility for its violation; regulatory and legal incentives for participants in public relations to act in accordance with the requirements of environmental security in general, improving mechanisms for responding to and neutralizing new environmental challenges caused by COVID-19, hostilities in Ukraine, etc.

Key words: legal support, administrative and legal support, environment, safe for life and health environment, judicial authorities.